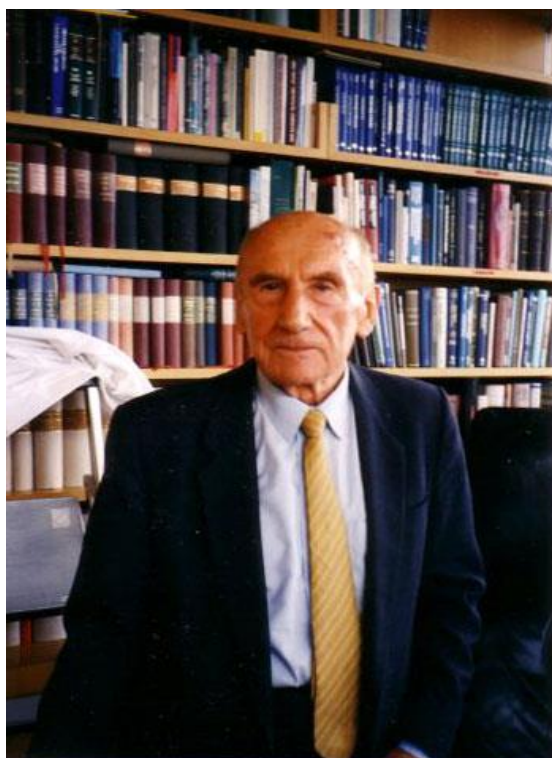

**PRIOPĆENJE HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI
POVODOM 107. OBLJETNICE ROĐENJA NOBELOVCA
VLADIMIRA PRELOGA**

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti u jesen će u zgradi Knjižnice HAZU urediti **spomen-sobe u čast hrvatskih nobelovaca kemičara, Lavoslava Ružičke i Vladimira Preloga**, koji je rođen na današnji dan **prije 107 godina**. U Prelogovoj spomen-sobi nalazit će se dio njegove stručne biblioteke koju je donirao HAZU-u, namještaj iz njegove radne sobe, odijelo koje je nosio na dodjeli Nobelove nagrade 1975., zbirka kutija šibica iz svjetskih hotela koje je skupljao tijekom svojih putovanja te fotografije i video snimke. U Ružičkinoj spomen-sobi osim osobnih predmeta i fotografija nalazit će se i original povelje o dodjeli Nobelove nagrade 1939.

Vladimir Prelog rodio se 23. srpnja 1906. u Sarajevu gdje mu je otac, povjesničar Milan Prelog, radio kao profesor, a 1915. s obitelji se vratio u Zagreb gdje je 1924. maturirao. Za kemiju se počeo zanimati u trećem razredu srednje škole koju je pohađao u Osijeku te je **već s 16 godina objavio prvi znanstveni rad**. Studirao je kemiju u Pragu gdje je 1929. doktorirao i radio u kemijskom laboratoriju do 1935. kad se vratio u Zagreb i postao docent na Tehničkom fakultetu. Nakon izbijanja Drugog svjetskog rata Prelog 1941. odlazi u Švicarsku i postaje predavač na Saveznoj tehničkoj visokoj školi (ETH) u Zürichu gdje blisko surađuje s Lavoslavom Ružičkom kojeg 1957. nasljeđuje na čelu laboratorija za organsku kemiju.

Vladimir **Prelog** umro je u Zürichu 7. siječnja 1998., ali **cijelog života ostao je povezan sa svojom domovinom Hrvatskom, kao i s Hrvatskom akademijom znanosti i umjetnosti**. Dopisnim članom Akademije postao je 1952., a 1986. i počasnim članom. **Prelogovi posmrtni ostaci 2001. su pokopani u grobnici HAZU u arkadama na Mirogoju** gdje počiva i prvi predsjednik Akademije **Franjo Rački**. Ondje je 2009. pokopana i Prelogova supruga Kamila.

Prelog je bio **jedan od najvećih organskih kemičara 20. stoljeća** kojeg su za života nazivali kraljem kemije, Mozartom organske kemije, pionirom farmaceutske kemije i pionirom stereokemije. Govorio je da kemiju uči cijeli život pa je i svojoj autobiografiji dao naslov **Moja 132 semestra kemije**. Glavno područje Prelogova rada je **stereokemija**, odnosno istraživanje prostornog rasporeda atoma u molekuli, te utjecaj tog rasporeda na fizikalna i kemijska svojstva molekule. Od 400 Prelogovih znanstvenih radova iz kemije organskih prirodnih spojeva najveći broj posvećen je stereokemiji, a zajedno s kolegama Robertom Cahnom i Christopherom Ingoldom **stvorio je** pravila za označavanje optički aktivnih spojeva koja definiraju apsolutnu konfiguraciju kiralnih molekula (**CIP pravila**). Nobelovu nagradu za kemiju Prelog je dobio za rezultate istraživanja stereokemije velikih organskih i bioloških molekula te za uvođenje jedinstvene strukture stereoizomera.

U sedam godina djelovanja u Zagrebu, Prelog se već istaknuo u europskoj kemiji sintezom adamantana. **Utemeljio je** i podignuo na europsku razinu **Zagrebačku školu organske kemije**. Suradnjom s tvrtkom Kaštel (pretečom Plive) **unaprijedio je i hrvatsku farmaceutsku industriju**, koja se njegovom zaslugom počela razvijati bez stranih licenci. **Kao profesor** u Zürichu **rado je prihvćao hrvatske kemičare** na doktorski i postdoktorski studij, osiguravao im stipendije i specijalizacije i bio im mentor. Kad je Hrvatska 1991. bila izložena srpskoj agresiji, podigao je glas protiv rata i razaranja i **među prvima potpisao apel nobelovaca za mir u Hrvatskoj**. Prelog je bio **počasni član 17 akademija** i počasni doktor devet sveučilišta, među njima i onih u Zagrebu i Osijeku gdje je izabran i počasnim građaninom.

HRVATSKA AKADEMIJA
ZNANOSTI I UMJETNOSTI